

**Knowledge Changes on Oil Palm Plantation
Management of Farmers Before and
After Participating in the Project for Restoring
Abandoned Paddy Fields to Expand Area under
Oil Palm in Takbai District,
Narathiwat Province**

Kritsani Khongsawat¹, Ayut Nissapa²
and Purawich Phitthayaphinant³

¹M.Sc. (Agricultural Development),

Pikun Thong Royal Development Study Centre,

E-mail: pookpik2526@hotmail.com

²Ph.D. (Agricultural and Resource Economics), Associate Professor,
Department of Agricultural Development,

³Ph.D. (Tropical Agricultural Resource Management), Lecturer,
Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University

Abstract

Farmers' knowledge is an important factor contributing to an achievement of oil palm management goals, especially for those who participate in the project for restoring abandoned paddy fields to expand oil palm plantation area. The specific objectives of this research were 1) to study socio-economic characteristics

of participating farmers, 2) to investigate knowledge changes on oil palm plantation management of the farmers before and after participating in the project, and 3) to examine socio-economic factors of the farmers in relation with knowledge of oil palm management after participating in the project. The samples consisted of 131 farmers of the project in Takbai district, Narathiwat province. These samples were selected using simple random sampling method. Structured interview was used as a mean of data collection. Data were analyzed using appropriate descriptive statistics, paired t-test and Pearson's correlation coefficient methods. Results showed that majority of the farmers were male, completed primary school with an average age of 57 years. After participating in the project, farmers' knowledge improved significantly for overall and specific oil palm management aspects included in the research. Their knowledge levels improved respectively from low to high levels after participating in the project. Number of household members was significantly and positively related with the farmers' knowledge after participating in the project.

Keywords: knowledge, knowledge changes, Oil palm, project for restoring abandoned paddy field

การเปลี่ยนแปลงความรู้ในการจัดการ สวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนและ หลังจากเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง เพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

กฤษฎณี คงสวัสดิ์¹, อยุทธ์ นิสสภ²

และปรีวิชญ์ พิทยาภินันท์³

¹ M.Sc. (Agricultural Development),

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

E-mail: pookpik2526@hotmail.com

² Ph.D. (Agricultural and Resource Economics), รองศาสตราจารย์,

ภาควิชาพัฒนาการเกษตร

³ Ph.D. (Tropical Agricultural Resource Management), อาจารย์,

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

137

ปีที่ 20

ฉบับที่ 4

ต.ค.

-

ศ.ค.

2557

บทคัดย่อ

ความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินโครงการฯ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อ 1) ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ, 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีผลมาจากการส่งเสริมเผยแพร่ และฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนและหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ

และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 131 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีอายุเฉลี่ย 57 ปี เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์ม น้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มขึ้นในทุกประเด็นที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในประเด็นย่อย และในภาพรวม โดยที่ในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันระดับน้อย และเพิ่มขึ้นในระดับมากหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงความรู้, ความรู้, โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง, ปาล์มน้ำมัน

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อรองรับความต้องการทางด้านอาหารและพลังงานที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต (ประเสริฐ บุญสัมพันธ์, 2552) ซึ่งพื้นที่นาร้างเป็นเป้าหมายหนึ่งที่คาดหวังว่าจะสามารถนำมาพัฒนาเพื่อใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมันได้ เนื่องจากพื้นที่นาร้างเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ทำการเกษตรกรรมอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบกับปัจจุบันยางพารายังคงเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีราคาดี (ปี พ.ศ.2554) การจะเปลี่ยนพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นปาล์มน้ำมันจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจึงมุ่งไปที่พื้นที่นาร้างมากกว่าพื้นที่อื่นๆ โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการหนึ่งที่สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว ซึ่งจังหวัดนราธิวาสเป็นพื้นที่เป้าหมายของโครงการฯ มีพื้นที่นาร้างทั้งหมด 69,532 ไร่ โดยอยู่ในอำเภอตากใบ จำนวน 12,928 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547)

การพัฒนาปาล์มน้ำมันเป็นพืชอาหารและพลังงานที่มีความยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกรต้องมีความรู้ในการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน ตั้งแต่ช่วงเริ่มปลูก ช่วงเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว อีกทั้งในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างและนาดีนั้นมีความแตกต่างกัน เช่น การระบายน้ำ การปรับปรุงดิน การใส่ปุ๋ย เป็นต้น ดังนั้นความรู้ในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินโครงการฯ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

การวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาความรู้และการเปลี่ยนแปลงความรู้การจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนและหลังจากเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเลือกอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากมีจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มากที่สุดเมื่อเทียบกับอำเภออื่นๆ (สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส, 2552) ผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมส่งเสริมสหกรณ์

เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริม เผยแพร่ และฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันแก่เกษตรกรทั้งในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสและที่อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีผลมาจากการส่งเสริม เผยแพร่ และฝึกอบรมแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีผลมาจากการส่งเสริม เผยแพร่ และฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนและหลังจากเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน และ
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

ความรู้เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการการศึกษา หรือการค้นคว้าซึ่งมนุษย์ต้องมีการศึกษาหาความรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสาเหตุและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ความรู้ทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสามารถในการจำ และระลึกถึงเหตุการณ์ รวมทั้งประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้วอีกด้วย (วิมล วีระพัฒน์, 2552; สุชัยยัณต์ โชติพันธ์, 2552)

2. โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดนราธิวาส

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดนราธิวาสเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง การดำเนินโครงการฯ ได้เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2547 หลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจใหม่ โดยการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างให้ได้ 85,000 ไร่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้มั่นคงและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อันจะส่งผลต่อความมั่นคงในพื้นที่ รวมถึงเพื่อปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โครงการฯ ได้วางแผนปรับปรุงพื้นที่นาร้างด้วยการขุดคูระบายน้ำปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 12,928 ไร่ รวมทั้งจัดฝึกอบรมเกษตรกรประมาณ 200 ราย โดยศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน ในประเด็นต่างๆ อย่างต่อเนื่องตามช่วงอายุการเจริญเติบโต ได้แก่ ช่วงเริ่มปลูก ช่วงเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ตลอดจนการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง และสนับสนุนพันธุ์ปาล์มน้ำมันจำนวน 323,200 กล้า โดยผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ 1) พื้นที่นาร้างได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม และเป็นต้นแบบแก่เกษตรกร 2) เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ (3) การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาสของอัญชญา แว่นแก้ว (2551) พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการระดับปานกลาง ในขณะที่ความคิดเห็นของเกษตรกร

ต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราดปี 2549 ของประดิษฐ์ เจริญสุข (2550) พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์ม น้ำมันเห็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระยะ ๆ ซึ่งทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้นำ ปัญหาที่พบจากการปลูกปาล์มน้ำมันและการจัดการพื้นที่มาสอบถามกับ วิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ ส่วนนิกร โคตรสมบัติ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดินของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอ กาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด คือ การบันทึกข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้ทราบถึง ต้นทุนและผลตอบแทน และข้อคำถามที่เกษตรกร ตอบถูกน้อยที่สุด คือ วิธีการเบื้องต้นสำหรับใช้ในการประเมินความต้องการ ปุ๋ยของปาล์มน้ำมัน คือ การใส่ปุ๋ยตามผลการวิเคราะห์ใบ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง หน่วยของกลุ่ม ตัวอย่างเป็นระดับบุคคล และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งลำดับ ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟู พื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาสจำนวนทั้งสิ้น 194 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 131 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1967) ที่กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างเกิดขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5 และการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (structured interview) ที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, 1990) ซึ่งพบว่า ข้อคำถามความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันมีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.90 (Nunnally, 1978; Malhotra and Peterson, 2006; Cambell et al., 2007) แสดงว่า แบบสอบถามในส่วนดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือได้ หรือถ้านำไปสอบถามซ้ำจะได้ผลเหมือนเดิมร้อยละ 81.00 (บุญธรรมกิจปริดาภิสิทธิ์, 2549)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร รวมถึงความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ในส่วนของข้อคำถามความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันมีลักษณะแบบมาตราประมาณค่า (categorical rating scale) 5 ระดับ คือ มีความรู้มากที่สุด มีความรู้มาก มีความรู้ปานกลาง มีความรู้น้อย และแทบจะไม่มีความรู้เลย ค่าคะแนนคำตอบ (scoring) เป็นค่าที่ยกระดับการวัดจากมาตราอันดับ (ordinal scale) เป็นมาตราอันตรภาค (interval scale) เพื่อให้สามารถคำนวณค่าเฉลี่ย (mean) ได้ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยเพื่อจำแนกระดับความรู้คือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับมากที่สุด ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับ

การจัดการปาล์มน้ำมันในระดับมาก ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับปานกลาง ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับน้อย และช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับน้อยที่สุด

3.2 การทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (paired t-test) ซึ่งได้กำหนดสมมุติฐานว่าง (null hypothesis) ว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งความรู้โดยภาพรวมและในแต่ละประเด็นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ โดยได้กำหนดระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ระดับ คือ $r \geq 0.80$ แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง $0.50 \leq r \leq 0.79$ แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และ $r \leq 0.49$ แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ (เกษตรชัย และหิมา, 2553)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยที่ได้แบ่งการรายงานผลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นเกษตรกรเพศชาย จำนวน 87 คน (ร้อยละ 66.41) และเพศหญิงจำนวน 44 คน (ร้อยละ 33.59) อายุเฉลี่ย 56.82 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 96 คน (ร้อยละ 73.28) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.65 คน พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 7.05 ไร่ต่อครัวเรือน ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5,452.67 บาทต่อเดือน และ

หลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 8,184.73 บาทต่อเดือน (ตาราง 1)

ตาราง 1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	87	66.41
หญิง	44	33.59
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	8	6.11
31 – 40	24	18.32
41 – 50	43	32.82
51 – 60	42	32.06
61 – 70	13	9.92
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	1	0.76
ค่าต่ำสุด = 30 ค่าสูงสุด = 82 ค่าเฉลี่ย = 56.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.98		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	96	73.28
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	7.63
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	14	10.69
ปวส./อนุปริญญา	5	3.82
ปริญญาตรี	6	4.58
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตร (คน)		
1-4	122	93.13
5-8	9	6.87
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 2.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.14		

ตาราง 1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ (ไร่)		
1-10	104	79.39
11-20	22	16.79
21-30	5	3.82
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 30 ค่าเฉลี่ย = 7.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.50		
รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,000	64	48.85
5,000 – 10,000	59	45.04
10,001 – 15,000	3	2.29
15,001 – 20,000	3	2.29
20,001 – 25,000	1	0.76
มากกว่า 25,001	1	0.76
ค่าต่ำสุด = 1,000 ค่าสูงสุด = 28,000 ค่าเฉลี่ย = 5,452.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4,209.79		
รายได้หลังเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,000	38	29.01
5,000 – 10,000	63	48.09
10,001 – 15,000	20	15.27
15,001 – 20,000	5	3.82
20,001 – 25,000	2	1.53
มากกว่า 25,001	3	2.29
ค่าต่ำสุด = 2,000 ค่าสูงสุด = 36,000 ค่าเฉลี่ย = 8,184.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5,568.32		

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเพศชายที่อยู่ในวัยปลายกลางคน เพราะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจใช้ประโยชน์ที่ดิน อีกทั้งยังพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีความรู้เพียงระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันระดับสูง นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่อเนื่องเพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิตปาล์มน้ำมันที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องของการได้รับความรู้ในการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างถูกวิธี สำหรับพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นพื้นที่เพียงส่วนหนึ่งของเกษตรกรที่จัดสรรมาใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่ดินที่มีอยู่นั้นเกิดประโยชน์สูงสุด

ผลการวิจัยข้างต้นมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญส่ง อินวรรณ (2551) ในเรื่องมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านที่บริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ประชาชนที่มีอายุมากจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะอายุเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสบการณ์การทำงาน การมีวุฒิภาวะ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจสูง อีกทั้งยังพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่มีความรู้เพียงระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาความรู้ อุปสรรคในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประดิษฐ์ เจริญสุข (2550) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำจังหวัดตราด ปี 2549 ซึ่งพบว่า โดยส่วนมากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 56-65 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับชั้นประถมศึกษา และส่วนน้อยไม่ได้รับการศึกษา นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่อเนื่องเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันอย่างถูกวิธี

2. ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้ในการจัดการสวนปาล์ม น้ำมันของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง เพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน โดยศูนย์วิจัยปาล์ม
น้ำมันนราธิวาสจัดการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน
อย่างต่อเนื่องให้แก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ โดยให้ความรู้ตามช่วงอายุ
การเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน ตั้งแต่ช่วงเริ่มปลูก ช่วงเก็บเกี่ยว และ
การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว อีกทั้งมีการเน้นในประเด็นหลักการจัดการ
สวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์ม
น้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ โดยภาพรวมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.13)
เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นสภาพดินที่
เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียวมากที่สุด
(ค่าเฉลี่ย = 2.51) รองลงมาคือ ประเด็นการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดิน
มีความชื้นพอเพียง หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก
(ค่าเฉลี่ย = 2.46) ประเด็นฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ
ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้น
เพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน (ค่าเฉลี่ย = 2.37) ประเด็น
การปลูกปาล์มน้ำมันในที่ที่มีร่มเงาหรือปลูกในสภาพชิดกันเกินไปจะทำให้
ผลผลิตลดลง (ค่าเฉลี่ย = 2.31) ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้ในประเด็น
พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นิยมปลูกคือ เทเนอรา ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์
ดูรากับพันธุ์ฟิสิเฟอร์่าน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 1.69) (ตาราง 2)

ในภาพรวม เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน
หลังเข้าร่วมโครงการฯ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.02) เมื่อพิจารณารายข้อ
พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมคือ
 8.5×8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น \times ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูก
ปาล์มน้ำมัน 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9×9 เมตร (22 ต้น) มากที่สุด

(ค่าเฉลี่ย = 4.40) รองลงมาคือ ประเด็นฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์ม น้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาดั้งตัวในแปลงได้นาน (ค่าเฉลี่ย = 4.30) ประเด็นทะเลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงานภายใน 24 ชั่วโมง (ค่าเฉลี่ย = 4.28) ประเด็นควรเก็บเกี่ยวทะเลายปาล์มสดที่สุกพอดีส่งเข้าโรงงานเพื่อให้ได้น้ำมันในปริมาณมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.21) ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นอุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียสน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.55)

การวิเคราะห์ส่วนต่างของระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์ม น้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ประเด็นความรู้เรื่องทะเลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงานภายใน 24 ชั่วโมงมีส่วนต่างมากที่สุดเท่ากับ 2.31 ในขณะที่ประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญมีส่วนต่างน้อยที่สุดเท่ากับ 1.60

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และหลังเข้าร่วมโครงการฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.01$) ทั้งโดยภาพรวมและในรายประเด็น โดยเกษตรกรภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ มีระดับความรู้เพิ่มขึ้นในทุกประเด็นที่ศึกษา

จากผลการวิจัยเห็นได้ว่า มีเพียงบางข้อคำถามเท่านั้นที่เกษตรกรยังมีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันมากนัก แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม นั่นคือ ประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีการจัดการสวนปาล์มน้ำมันตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปดูงานที่นิคมสหกรณ์บาเจาะ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง และนิคมสหกรณ์บีเหล็ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งหน่วยงานดังกล่าว

ตาราง 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนป่าส้มส้มของเกษตรกร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย			ระดับความรู้		t-value
	ก่อน	หลัง	ต่างกัน ¹	ก่อน	หลัง	
1. ป่าส้มส้มชอบสภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกชุกสม่ำเสมอตลอดปี ความชื้นสูง แสงแดดจัด	2.21 (0.81) ²	4.11 (0.78)	1.89	น้อย	มาก	20.41***
2. ปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกป่าส้มส้มมีมากน้อยแค่ไหน 1,800-2,000 มม./ปี	1.80 (0.76)	3.79 (0.79)	1.98	น้อยที่สุด	มาก	21.89***
3. อุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกป่าส้มส้มมีอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียส	1.77 (0.73)	3.55 (0.75)	1.78	น้อยที่สุด	มาก	22.7***
4. สภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกป่าส้มส้มมีมากน้อยแค่ไหนจนถึงดินเหนียว	2.51 (0.77)	4.15 (0.82)	1.63	น้อย	มาก	19.11***
5. ป่าส้มส้มมีแนวโน้มที่จำเป็นต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่วโมง	1.92 (0.83)	3.66 (0.71)	1.74	น้อย	มาก	19.68***
6. การปลูกป่าส้มส้มมีแนวโน้มที่มีร่มเงา หรือปลูกในสภาพชื้นเกินไป จะทำให้ผลผลิตลดลง	2.31 (0.91)	3.95 (0.80)	1.64	น้อย	มาก	17.48***

ตาราง 2 ความรู้เกี่ยวกับกาจัดการสวนป่าสนห้วยหมื่นของเกษตรกร (ต่อ)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย		ระดับความถี่	t-value
	ก่อน	หลัง		
7. ระยะปลูกป่าสนห้วยหมื่นที่เหมาะสมคือ 8.5 x 8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น x ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูกป่าสนห้วยหมื่น 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9 x 9 เมตร (22 ต้น)	2.28 (0.82)	4.40 (0.75)	น้อย มากที่สุด	21.08***
8. ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกป่าสนห้วยหมื่นคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน	2.37 (0.77)	4.30 (0.71)	น้อย มากที่สุด	23.99***
9. พันธุ์ป่าสนห้วยหมื่นที่นิยมปลูกคือ เทเนอรา ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ตุ้งกับพันธุ์ฟิลิปปินส์	1.69 (0.75)	3.89 (1.05)	น้อยที่สุด มาก	23.81***
10.อายุต้นกล้าป่าสนห้วยหมื่นที่เหมาะสมในการนำมาปลูกคือ ประมาณ 10-12 เดือน	2.05 (0.83)	3.85 (0.81)	น้อย มาก	20.25***
11. ต้นกล้าป่าสนห้วยหมื่นที่มีอายุน้อยเกินไปหรือ มากเกินไป จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของป่าสนห้วยหมื่น ซึ่งจะทำให้ต้นกล้าอ่อนแอ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตช้า	2.12 (0.87)	4.00 (0.83)	น้อย มาก	18.58***

ตาราง 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสภาพป่าล้มพำมของเกษตรกร (ต่อ)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย		ระดับความรูู้		t-value
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
12. การใส่ปุ๋ยปาล์มพำมควรใส่เมื่อต้นมีความชื้นเพียงพอ หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแห้งจัด หรือมีฝนตกหนัก	2.46 (0.79)	4.19 (0.78)	น้อย	มาก	20.67***
13. การใส่ปุ๋ยปาล์มพำมในไร่แรกควรใส่ 4-5 ครั้ง/ปี ตั้งแต่อายุ 2-3 ปี ให้ใส่ 3 ครั้ง/ปี และอายุ 4 ปีขึ้นไป ให้ใส่ได้ปีละ 2 ครั้ง	2.23 (0.73)	4.06 (0.76)	น้อย	มาก	21.44***
14. การดูแลรักษาปาล์มพำมได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้ วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรค และแมลงที่สำคัญ	2.26 (0.89)	3.85 (0.83)	น้อย	มาก	18.73***
15. ควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มสดที่สุดพอดีส่งเข้าโรงงาน เพื่อให้ได้พำมในปริมาณมาก	2.31 (0.88)	4.21 (0.89)	น้อย	มากที่สุด	21.44***
16. การคัดเลือกทะลายปาล์มสุกโดยดูจากสีของผลซึ่งจะเปลี่ยน เป็นสีส้ม และจำนวนผลสุกที่ร่วงหล่นลงบนดินประมาณ 10-12 ผล	2.30 (0.83)	4.08 (0.89)	น้อย	มาก	20.93***

ตาราง 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนป่าสนน้ำมันของเกษตรกร (ต่อ)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย		ระดับความถี่		t-value
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
17. รอบของการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันในช่วงผลปาล์มออกชุก ควรจะอยู่ในช่วง 7-10 วัน/รอบ	1.95 (0.77)	3.94 (0.87)	น้อย	มาก	20.62***
18. การเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่ตัดแล้วควรให้ผลปาล์มเกิดบาดแผลน้อย ที่สุด เพื่อรักษาปริมาณน้ำมัน	2.03 (0.87)	4.12 (0.86)	น้อย	มาก	21.13***
19. ทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงาน ภายใน 24 ชั่วโมง	1.97 (0.87)	4.28 (0.91)	น้อย	มากที่สุด	23.28***
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันโดยภาพรวม	2.13 (2.48)	4.02 (0.49)	น้อย	มาก	36.1***

หมายเหตุ: 1 ส่วนต่าง หมายถึง ความรู้หลังเข้าร่วมโครงการ - ความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการ

2 ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ได้มีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุและมีน้ำขัง ซึ่งสามารถให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันเป็นที่น่าพอใจ แต่ทั้งนี้หน่วยงานได้มีการปรับปรุงพื้นที่ด้วยการขุดคู-ยกร่องเพื่อบรรเทาปัญหาความเปียกชื้นของดิน

3. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับความรู้ของเกษตรกรโดยภาพรวมหลังเข้าร่วมโครงการฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($r = 0.17$) กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรมีจำนวนมาก เกษตรกรจะมีความรู้หลังเข้าร่วมโครงการฯ สูง อาจเนื่องจากเกษตรกรได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในครอบครัว โดยที่สมาชิกแต่ละคนมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่แตกต่างกัน (ตาราง 3)

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
อายุ	-0.11
ระดับการศึกษา	0.05
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตร	0.17**
พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ	0.14
รายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ	0.07
รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ	0.06

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ตระหนักถึงความรู้ของเกษตรกร ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินโครงการฯ บรรลุตามเป้าหมายและส่งผลให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีประสิทธิภาพในการปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้นอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุในวัยกลางคน จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรและพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ น้อย มีรายได้หลังเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มขึ้น เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มขึ้นในทุกประเด็นของการจัดการสวนปาล์ม บัณฑิตทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำสวนปาล์มในโครงการฯ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความรู้การจัดการสวนปาล์ม ดังนี้

1. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงควรสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรและสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ มากขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับรายละเอียดที่สำคัญของโครงการฯ อาทิเช่น ความเป็นมาของโครงการฯ เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของโครงการฯ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ มีแผนการดำเนินงานอย่างทั่วถึงโดยผ่านสื่อที่เหมาะสม เช่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ป้ายโฆษณา แผ่นพับ วิทยู เป็นต้น และการคัดเลือกเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ หรือที่มีความพึงพอใจและมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ โดยชี้ให้เห็นถึงผลตอบแทนที่ได้รับอย่างคุ้มค่าจากการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง รวมถึงการเป็นแหล่งที่มาของรายได้

มีการเปลี่ยนแปลงในชีวิต หรือความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการปลูกปาล์มน้ำมันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ควรให้เกษตรกรและสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ อันจะส่งผลให้เกิดความสนใจและตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

2. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีอายุในวัยกลางคน ดังนั้นในการส่งเสริมความรู้ด้วยการฝึกอบรมแต่ละครั้ง ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ด้วยวิธีที่สามารถเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งเนื้อหาต้องมีความกระชับ และได้ใจความในเวลาที่เหมาะสม

3. หลังเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นควรมีการจัดอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง และควรมีการประเมินผลการจัดอบรมในแต่ละครั้ง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดอบรมในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ มีส่วนต่างน้อยที่สุดรองลงมาคือ ประเด็นสภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน ประเด็นการปลูกปาล์มน้ำมันในที่ร่มเงา หรือปลูกในสภาพชดกันเกินไป จะทำให้ผลผลิตลดลง ประเด็นการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดินมีความชื้นเพียงพอ หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก และประเด็นปาล์มน้ำมันโดยทั่วไปต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่วโมง ดังนั้นควรส่งเสริมความรู้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยเน้นประเด็นดังกล่าวข้างต้นให้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถานวิจัยพืชกรรมปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2547). **พื้นที่เป้าหมายเบื้องต้นเพื่อขยายพื้นที่ปลูกปาล์ม
น้ำมันจังหวัดนราธิวาส**. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.
- Land Development Department. (2004). **Primitive Target Area for
Expansion of Oil Palm Plantation in Narathiwat Province**.
Bangkok: Land Development Department. (in Thai).
- เกษตรรัชย์ และหีม. (2553). การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณด้วย
โปรแกรม R แพ็คเกจ R commander. สงขลา: ภาควิชาสารัตถศึกษา
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Laeheem, K. (2010). **Data Analysis of Quantitative Research Using R
Commander Package Program**. Songkhla: Department of
Educational Foundation, Faculty of Liberal Art, Prince of Songkla
University. (in Thai).
- นิกร โคตรสมบัติ. (2551). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดินของเกษตรกร
ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- Kotsombate, N. (2008). **Factors Relating to Soil Management by Oil
Palm Farmers in Kanchanadit District, Surat Thani Province**.
Master Thesis, Major Field in Agricultural Extension, Sukhothai
Thammathirat Open University. (in Thai).
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). **เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวม
ข้อมูลสำหรับการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- Kitpreedaborisut, B. (2006). **Construction Technique of Data Collection
Tools for Research**. (6th ed.). Bangkok: Jamjureeproduct. (in Thai).
- บุญส่ง อินวรรณ. (2551). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร**

จัดการประปาหมู่บ้านที่บริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.

Inwanna, B. (2008). **Participation of People in the Management of Public Water in Conjunction with the Local Administrative Office of Nam Aung Sub-district, Tron District, Uttaradit Province.** Master Thesis, Major Field in Urban and Rural Community Development and Administration, Uttaradit Rajabhat University. (in Thai).

ประดิษฐ์ เจริญสุข. (2550). **ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Jareansuk, P. (2007). **Farmers' Opinions towards Oil Palm Cultivating Promotion Project of Trat Province in the Year 2006.** Master Thesis, Major Field in Agricultural Extension, Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).

ประเสริฐ บุญสัมพันธ์. (2552). ผลกระทบราคาน้ำมันกับเศรษฐกิจไทย. *วารสารพลังงานทางเลือก*, 4(16), 10-17.

Boonsampan, P. (2009). Impacts of Oil Prices on Thai Economy. *Journal of Alternative Energy*, 4(16), 10-17. (in Thai).

วิมล วีระพัฒน์. (2552). **ความรู้และความตระหนักของอาจารย์ที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

Veerapat, V. (2009). **Knowledge and Awareness of the Teachers on the Self-Employment of Students.** Master Thesis, Major Field

in Industrial Technology, Chandrakasem Rajabhat University.
(in Thai).

สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส. (2552). **แบบรายงานสมาชิกที่
เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.**
นราธิวาส: สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส.

Cooperative Federation of Narathiwat Oil Palm Farmers. (2009). **Report
of Members' Participation in a Project for Oil Palm Plantation
in Three Southern Border Provinces.** Narathiwat: Cooperative
Federation of Narathiwat Oil Palm Farmers. (in Thai).

สุชัยวัฒน์ โชติพันธ์. (2552). **เปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานต่อความรู้ทัศนคติ
พฤติกรรมเกี่ยวกับระบบบริหารคุณภาพมาตรฐาน (ISO 9001:
2000) ของพนักงานบริษัทฮาร์ดพอร์ดเพนท์ จำกัด. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.**

Chotpun, S. (2009). **Comparison of Fundamental Factors towards
Knowledge, Opinions, and Behaviors Involing Standard
Quality System Management (ISO 9001: 2000) of Employees
at Hardford Paint Company Limited.** Master Thesis, Major
Field in Social Sciences for Development, Phranakhon Si Ayutthaya
Rajabhat University. (in Thai).

อัญชญา แวนแก้ว. (2551). **ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดน
ภาคใต้. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.**

Wankaew, A. (2008). **Farmers' Satisfaction Participating a Project for
Expanding Oil Palm Plantation Area in Three Southern Border**

Provinces. Master Project, Major Field in Social Development,
National Institute of Development Administration. (in Thai).

Cambell M. J., D. Machin, & S. J. Walters. (2007). **Medical Statistics.**
(4th ed.). Chichester: John Wiley & Sons.

Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of Psychological Testing.** (5th ed.).
New York: HarperCollins Publishers.

Malhotra, N. K., & M. Peterson. (2006). **Basic Marketing Research:
A Decision Making Approach.** (2nd ed.). New Jersey:
Prentice-Hall.

Nunnally J. C. (1978). **Psychometric Theory.** (2nd ed.). New York:
McGraw-Hill.

Yamane T. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis.** (2nd ed.).
Tokyo: John Weatherhill.